

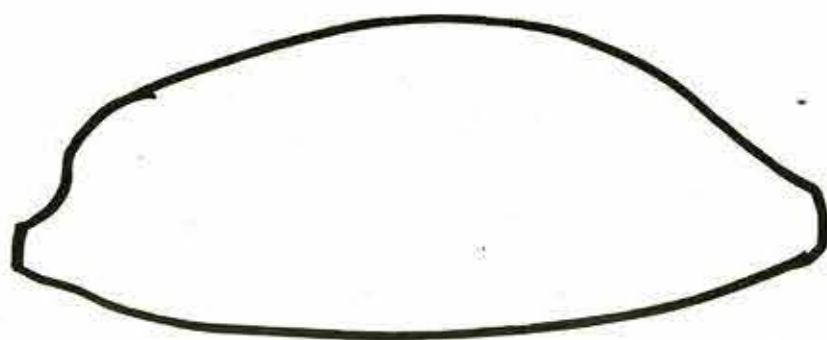
KEMPENS

Informatieblad

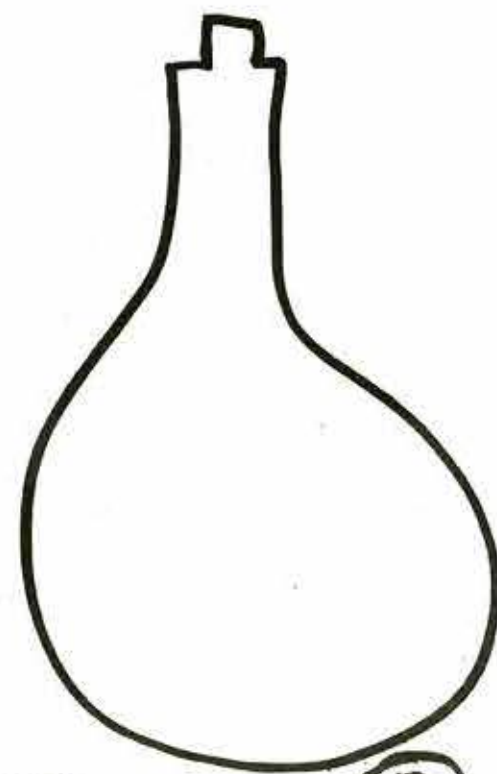
Verantwoordelijke
uitgever
JEF GEYS
Langvennen 61
2490 Balen
België

SPECIALE EDITIE ALEXANDERPOLDER NO. 2, 9 NOVEMBER 1993

TOETS VOOR SLAAPDOOSBEWONERS

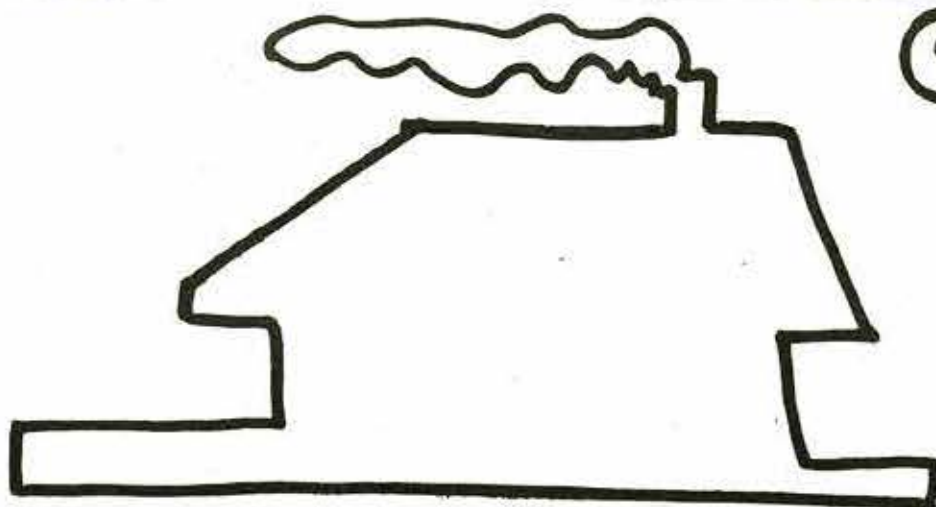
A.

B.

C.

D.

E.

WELKE VAN DEZE TEKENINGEN IS EEN ECHT HUIS?

In samenwerking met
**DE HAVENLOODS
HET ZUIDEN**

SAMEN LEKKER UIT ETEN NU VOORDEELIGER DANKZIJ DINER VOOR TWEE.

Al enige tijd ben ik enthousiast lid van de culinaire club Diner voor Twee. Nu deze club ook in Uw omgeving actief is, kunt U net zoals ik profiteren van de smakelijke en financiële voordelen. Graag vertel ik U iets over mijn positieve ervaringen.

De restaurants.

Bij Diner voor Twee zijn landelijk 150 restaurants aangesloten zorgvuldig geselecteerd op sfeer, keuken, bediening en prijs.

Leuk is, dat U via Diner voor Twee nieuwe restaurants in Uw directe omgeving leert kennen.

Deze staan onderaan vermeld. En buiten Uw regio profiteert U opnieuw van Diner voor Twee.

Uw voordeel.

U kunt maar liefst 12 keer samen uit eten en telkens krijgt U één hoofd- en één nagerecht ter kennisgeving geheel gratis.

Zo bespaart U per gezellig avondje uit zo'n f. 50,-. Tel uit Uw winst: twaalf keer smakelijk uit eten en Uw voordeel kan oplopen tot zo'n f. 600,-.

Zo kunt ook U profiteren.

Ik vind het leuk, mijn ontdekking op deze manier aan U door te mogen geven.

GRATIS ZWAAR VERZILVERD

SLACOUVERT

Als u nu lid wordt van de culinaire club Diner voor Twee ontvangt u dit zwaar verzilverde saladebestek geheel gratis.

Want ook voor U is het interessant lid te worden van de culinaire club Diner voor Twee.

En voor het geld hoeft U het zeker niet te laten. Lid worden kost slechts f. 69,- per jaar (plus éénmalig een tientje inschrijfgeld).

Eenvoudiger en voordeliger kan het niet.

Via de onderstaande Bon Appetit-bon ontvangt U vrijblijvend informatie

over Diner voor Twee en de gids waarin alle aangesloten restaurants staan vermeld en waar U van harte welkom bent, smakelijk eet en van Uw financiële voordeel geniet.

Doe zoals ik en word lid van Diner voor Twee.

Ik wens U bon appetit.

Tineke

Voor informatie kunt u onderstaande bon gebruiken of even langsgaan bij een van onze kantoren. ROTTERDAM: Dordtselaan 139 / Schiedamsevest 47 / Prins Hendrikkade 12-16. VLAARDINGEN: Hoogstraat 122.

DE RIDDERHOF Sportlaan 2 MAASSLUIS	BRANCATELLI Boompjes 264 ROTTERDAM	ARCO BALENO Boterstraat 6 SCHIEDAM	JOHANNAHOEVE 's-Gravenweg 3+7 CAPELLE A/D IJSSEL
LE PECHEUR Nieuwe Haven 97 SCHIEDAM	LIGHT OF INDIA Goudsesingel 256 ROTTERDAM	PORTOFINO Nieuwe Binnenweg 151 ROTTERDAM	LE BISTROQUET Veersedijk 6-8 HENDRIK IDO AMBACHT
KOPERENKAP Oosthavenkade 29 VLAARDINGEN	EPIDAURUS Coolsingel 223 ROTTERDAM	SCHLUMBERGER 's-Gravenlandseweg 622 SCHIEDAM	DE AARDBEIBOOM Kerklaan 13-15 NIEUWERKERK A/D IJSSEL
MARMARIS Coolsingel 4 ROTTERDAM	LE TROTTOIR Voorhaven 3 ROTTERDAM	MEERZICHT Oldegaarde 345 ROTTERDAM	EL FARO ANDALUZ Leuvehaven 73-74 ROTTERDAM
			SENANG Grindweg 650 ROTTERDAM
			DON QUIJOTE Stationsplein 45 ROTTERDAM

BEL VOOR MEER INFORMATIE: 010-4045460

Club Culinaire Diner voor Twee BON APPETIT BON

JA, ik heb interesse, maar wil graag eerst meer informatie. Stuur mij daarom vrijblijvend de kaart en het boekje met uitgebreide informatie over Diner voor Twee en de deelnemende restaurants.

De kaart kan ik naar wens behouden en gebruiken na betaling via de acceptgiro of retourneren in de bijgesloten portvrije envelop.

Naam: _____ m v

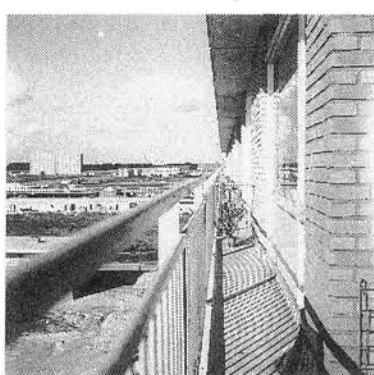
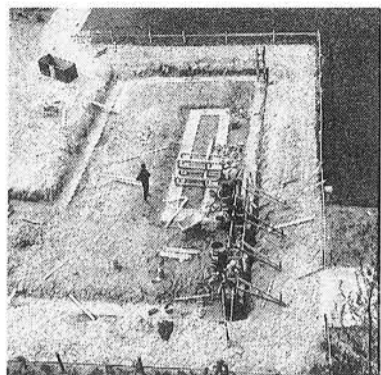
Adres: _____

Postcode: _____

Plaats: _____

Deze Bon-Appetit bon uitknippen en zonder postzegel sturen naar:
Wegener Huis-aan-Huisbladen BV, Diner voor 2, Antwoordnr. 1980, 3000 BZ Rotterdam

Rotterdam-Het Lage Land-1966

Het Lage Land, 1966 Hendrik Bast

Naar aanleiding van de manifestatie AIR-Alexander en het verzoek om hieraan meer te werken, ben ik in een partij foto's gedoken welke door mij gemaakt zijn, nadat wij op 1 juni 1966 onze woning in de Kromhoutstraat hadden betrokken. Uit een aantal foto's blijkt dat er sindsdien vreselijk veel veranderd is. Wij kwamen hier met twee dochters wonen, waarvoor vrij snel een school gevonden werd. Ook stond er al een overdekt zwembad aan het Bramanteplein waar beide hun diploma behaald hebben.

Winkelen was al mogelijk, op de Van Bilderbeekplaats en het Van Campenplein waarbij opgemerkt dat de Vivo het bestelde thuisbezorgde. Later werd ook het winkelcentrum Van Esmeijerplein en Marinus Bolklein gebouwd, waarvan o.a. Simon de Wit en De Gruyter deel uitmaakten. Ook de drogist 'Monster' zit daar al van meet af aan. De apotheek 'De Nieuwe Maas' heeft eerst nog een noodwinkel gehad op de plaats waar nu Burchthuis B.V. staat.

Op de zwart/wit foto's is goed te zien wat een uitzicht wij hadden vanaf de 5e verdieping. Er stond nog niets aan struiken, heesters of bomen. Kortom, het was één zandwoestijn.

Voor de kinderen was het overal een zandbak totdat er een echte werd neergezet, welke er nu nog steeds is. Wel was het jammer dat de 'Prinsenwiek' als een caisson voor onze neus werd neergezet en een groot uitzicht wegnam.

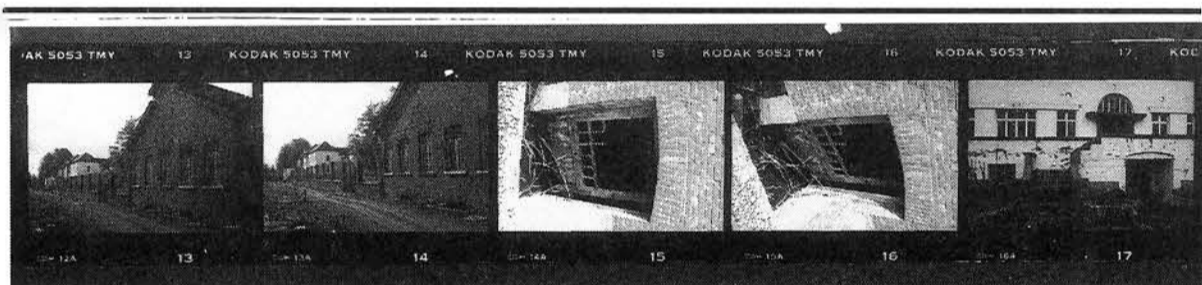
Leuk om te vermelden is, dat mijn vrouw tijdens een noodweer opgepikt werd door een chauffeur van Gemeentewerken om haar vervolgens bij de kleuterzorg af te zetten. Dat kon toen nog zonder argwaan! Wat zulks betreft is er, jammer genoeg, veel veranderd; ook mondiaal.

Wat zeker niet onvermeld mag blijven, zijn de sociale contacten, welke wij mochten hebben met flatbewoners en personen uit de naaste omgeving waartoe zeker onderwijzend en winkelpersoneel behoren.

Bovendien werden deze contacten versterkt na de komst van Huurdersvereniging Alexander, H.V.A. Voornoemde vereniging heeft voor vele bewoners reeds een lans mogen breken en doet dat nog dagelijks.

Wat ons betreft blijven wij hier nog lang wonen, als het maar mooi blijft of liever nog: mooier wordt.

Hendrik Bast

Voormalige psychiatrische inrichting te Rekem/Reckheim-België 1993

foto: Krim's fotoatelier

DOORGANGSHUIS

1. Vele mensen in mijn omgeving lijken hun vrije uren te vullen met werken aan hun huis. Zonder dat absoluut noodzakelijk is, vernieuwen ze de vloer, de zoldering, de oprit; ze trekken een tweede garage op, een veranda, een muurtje.

Ze zijn niet rijk, maar verre van behoeftig. Hun huis is hun eigendom. Ze hebben het niet zelf laten bouwen, ze hebben het gekocht, net zoals mijn vrouw en ik. Wat is de drijfveer van hun bezigheid? (Bijbouwen geldt als typisch Belgisch, maar dat laat ik nu terzijde.) Ze hebben de oorspronkelijke vorm en afwerking niet zelf gekozen; en in een buurt als de onze lijken de huizen ook sterk op elkaar, er staan maar enkele verschillende types, met daarbinnen kleine variaties (het zijn sociale woningen). Door vervangingen en toevoegingen doen de bewoners hun huis verschillen van de andere, en vooral: daardoor *eigenen* ze het zich toe, zodat ze zich er echt kunnen thuisvoelen. In een huurwoning mag je niets wezenlijks wijzigen: misschien hebben ze het huis juist gekocht om die bewerkingen te kunnen uitvoeren.

Stel dat mijn vermoedens juist zijn (het kan betwijfeld worden). Dan is het nog raadselachtig waarom een deel van deze mensen onophoudelijk bezig blijft. Elke klus wordt door een nieuwe gevolgd, het werk geraakt nooit gereed.

Gaat het om louter tijdspassing, weten ze niet wat te doen? (Het zijn actieve lieden, ze hebben niet genoeg aan televisie en autowassen.) Ze zouden eens zomaar in hun voltooide woning gaan zitten en genieten, of kunnen ze dat juist niet?

Wat houdt hen tegen? Een gissing: wellicht wil de toeëigening, de uiteindelijk thuiskomst, hun nooit lukken, en blijven ze vruchteloos proberen. Nog een gissing: ze voelen zich slechts thuis *terwijl* ze aan het huis werken, de arbeid is hun manier van wonen, daarom mag hij niet ophouden. Daar zomaar gaan zitten, dat willen ze niet.

2. Ik wil dat wel. Al kom ik minder buiten dan de meesten (een huismus), die karweien wil ik niet. Meneer de intellectueel? Te onhandig en te lui allicht, maar ook: geen behoefte. Neem ik genoeg met een mindere vorm van zich-thuis voelen? De woning moet er niet al te lelijk uitzien, maar verder volstaat het dat ze de nodige praktische voorzieningen bevat en dat ze ons beschut. Ze hoeft mijn persoonlijke stempel niet te dragen, allermindst aan de buitenkant, ze hoeft zich niet te onderscheiden van anderen verblijf. ("Hoe erg, bijna dezelfde huizen!" - het deert me niet.) Als ik maar op mijn gemak ben.

Bovendien, om het extreem uit te drukken: juist de daden die dienen om het gebouw in stand te houden en te verbeteren (van schoonmaak tot behangen en herstellingen) geven mij een ontheemd en hulpeloos gevoel, ook als ik ze niet eigenhandig hoef uit te voeren. Laat het onvermijdelijke onderhoud dus volstaan, zet ons kot niet noodloos op stelten. Belangrijker dan schoonheid, afheid, eigenheid enzovoort is dat de ruimte mij vertrouwd is, bekend, veilig. Daartoe moet ze tamelijk onveranderlijk blijven. Ze moet plaats bieden voor rustige of zelfs contemplatieve houdingen en handelingen: eten en drinken, lezen en schrijven, naar muziek luisteren, praten, suffen... Uit den boze zijn lawaai, drukte, overtoelinge beweeglijkheid. Lastig, soms ontredderend, vind ik alle gaten, alle tekenen van zwakte in de beschermende functie van een huis: een vochtvlek op de muur, te hevig zonlicht, gehorigheid (auto's, zomerse radio's en grasmaaiers), een muis op zolder. Ook mijn ideaal van zich-thuisvoelen wordt nooit bereikt.

3. De personen over wie het daarnet ging, zijn me nogal sympathiek. Rijkere of meer ondernemende of architecturaal aandachtige figuren laten hun woningen zelf ontwerpen, volgens hun individuele smaak, of ze

kopen iets ouds en magniefiek en laten dat al dan niet grondig aanpassen. Soms (goddank zelden) krijg ik ergens een rondleiding door de kamers, en als die te lang duurt verveel ik me onuitsprekelijk: zelfgebouwde en/of prachtige huizen maken op mij geen indruk, en ze staan me tegen. (Het werk van Rietveld of Henri van de Velde bekijk ik graag zoals schilderijen, niet praktisch.) Die soort trotse (en dikwijls protserige) supertoeëigening komt me overdreven voor. Als men spreekt van gebrek aan menselijke maat, bedoelt men doorgaans hoge flatgebouwen. Maar ook die overvolle inbezitting is een vorm van onmatigheid: zoveel heeft een mens niet nodig. We lenen onze logementen, ze zijn tijdelijk, zoals wijzelf. Daarom zou ik nog altijd liever huren dan bezitten. Een maatschappij die het op langere termijn gemakkelijker en goedkoper maakt om woningen te kopen dan om ze te huren, daar kun je serieuze vragen bij stellen.

4. Het gaat niet alleen om woningen. Iemand vraagt waar ik vandaan kom. Moeilijk uit te leggen. Mijn vader was een Westvlaamse douanebeambte; via zijn werk aan de Nederlandse grens ontmoette hij in het noorden van de provincie Antwerpen mijn moeder. Zelf heb ik in vier van de vijf provincies gewoond, in geen daarvan voel ik me waarlijk inheems. Dat heeft vooral met de taal te maken: de meeste Vlamingen spreken

K.I.B.
Beste Anke,

Dit is de eerste maal dat ik (in volle bewustzijn) het Kempens Informatieblad uit handen geef. De directeur van het instituut doopte het om in K.I.B.; de jongste stafmedewerkers tikten het in hun p.c.; het aantal foto's werd beperkt om onkosten te sparen; galeries, firma's en andere instellingen werden aangeschreven om het budget rond te krijgen en de bedeling van 258.000 exemplaren zou samen met het huisblad van drukker-uitgever gebeuren. Mijn normale drukker - Het Zoeklicht in Mol - kwam er niet aan te pas. Ook daar heeft het opkoopspook toegeslagen: in België heet dat Roularta (ge weet wel van ... en de regionale tv); hier in Nederland heet dat Wegener (ge weet wel van ... en de regionale tv). Hoe dik is de worm die aan de haak hangt?

De professionele aanpak, de massa-verspreiding, de piekfijne geuniformeerde lay-out en ga zo maar verder. O ja, het formaat voor deze drie nummers over de Alexanderpolder is ook aangepast aan de machines. Waar kwam men niet aan (althans voorlopig)? Aan de inhoud van de stukken.

Nu moet ik na dit experiment met massaoplage en perfecte uitwerking en bedeling een keuze maken, want ge weet toch dat distributie een zwak punt is voor zelfgemaakte krantjes. Men kan natuurlijk de vooruitgang niet stoppen.

De eerste maal dat mij in verband met mijn krant een romantisch gevoel overviel, was bij de overgang van dat gelig krantenpapier naar die spierwitte offset-rollen. In mijn jonge tijd zei een heer in de USA: "Het medium is de boodschap". Maar dan zit ge al vlug met een oude viltstift op een vuil papier te schetsen om kleur te krijgen. Ik verweet al die architecten toch dat ze hun theepot-schetsen te vlug in een kadertje als kunst in een galerie hingen: maar die offset-platen dan?

Ga ik me nu niet mengen in de discussie over de teloorgang van de leescultuur en de zogenoemde afstomping door het easy-living gevoel van de printer en het beeldscherm?

Virtuele realiteit, digitale opbouw en weergave. Ik denk dat we zeer snelle porno aan het bekijken zijn en ik blijf aan mijn kennissen vragen om 'visuele pollutie' te omschrijven en als het kan te coderen, tot nu toe zonder ernstig gevolg. Realiteit simuleren zoals in de virtuele realiteit is natuurlijk 'de' oplossing voor onze politici die we verdienen. Gelukkig, tot nu toe, klungelen de makers van de kunstvirtuele realiteitsfilmpjes (oef!) maar wat aan met hun nieuwe speelgoed en staan die even ver van het model (wat een tegenspraak is als men het over virtuele realiteit heeft) als de koekjesdoos van de echte Van Gogh. Ik blijf geloven in de indringende, educatieve, heilzame methode van het tekenen.

Het interactieve van mijn krant is gelukkig nog altijd maar de rebus invullen en de prijsvraag juist oplossen. Ik denk dat ik na deze drie nummers, als ze er komen, maar weer ga plakken en knippen, en die p.c. misschien gebruik voor de titels.

Tot ziens,

Jef

P.S. Als Leon Hermans akkoord is, gaan we een krantje 'Reckheimer Infoblad' uitgeven om de bewoners van Rekem-Lanaken op de hoogte te houden van de stand van zaken op het domein.

no comment serie '93 - passage rotterdam-centrum

een dialect of een dialectisch gekleurd Nederlands. Mijn eigen variant vertoont vrij diverse tinten, door de omstandigheden en doordat mijn ouders de standaardtaal hoog aansloegen. Ik blijf het betreuren dat ik geen enkele streektaal goed geleerd heb: altijd spreek ik min of meer anders dan de rest, we verstaan elkaar wel eens slecht. Meneer is zeker niet van hier? Ik ben overal vreemd, en ik zou me graag ergens thuisvoelen. Ergens.

Maar! Al jaren en jaren wordt er bijvoorbeeld beweerd dat alle Vlamingen zich moeten thuisvoelen in Brussel - waarom precies? Progressieven zeggen met de beste bedoelingen dat Arabische migranten

zich moeten thuisvoelen in bijvoorbeeld Antwerpen - is dat wel zo? Men kan zich niet altijd en overal thuisvoelen, en het lijkt me niet nodig.

Op menige plaats wil ik een vreemde zijn en als een vreemde met vreemden omgaan: beleefd, beschaafd, enigszins afstandelijk - en zonder verregaande familiariteit. (Lees in dat verband: Daniël Robberechts, 'Voor het fatsoen', in: *De Nieuwe Maand*, april 1992.)

Meestal wil ik een andere zijn, ergens anders, tussen de anderen.

Joris Note

Voormalige psychiatrische inrichting te Rekem/Reckheim-België 1993

foto: Krim's fotoatelier

DE MISLUKKING VAN DE CIAM/PREFAB-METHODE VOOR VOLKSHUISVESTING IN LATIJNS-AMERIKA

Het model dat gebruikt werd voor de wederopbouw van de Europese steden na de Tweede Wereldoorlog, was gericht op het op grote schaal bouwen van gestandaardiseerde wooneenheden, volgens de criteria van de CIAM (Internationaal Congres voor Moderne Architectuur) voor het gebruik van de grond: wonen, werken, zich verplaatsen, en recreëren. De uitvoering daarvan was verbonden met een financieel beleid van hypotheekbanken, die leningen verstrekten aan bouwondernemingen en subsidies en leningen toekenden om de toegankelijkheid van de wooneenheden te verzekeren.

Paradigma

Het CIAM-model, dat zijn oorsprong heeft in de destijds in Europa heersende denkbeelden over ontwikkeling en gebaseerd is op industrialisatie, polariseert de verantwoordelijkheden van de planoloog/aannemer (realisatie) enerzijds en van de bewoners van de woningen (gebruik) anderzijds. Dit model wordt ondersteund door een overheidsbeleid, dat belast is met het verwerven en verdelen van de nationale financiële middelen om zo de groei van het aantal huizen en de uitbreiding van de stedelijke infrastructuur te verzekeren.

De wederopbouw van Le Havre in Frankrijk en van Rotterdam in Nederland diende als voorbeeld voor groot-schalige experimenten met soortgelijke woningbouw en stadsuitbreiding in Duitsland en de USSR in de jaren '50, '60 en zelfs nog in de jaren '70.

Latijns Amerika

Ditzelfde paradigma wordt overgebracht naar Latijns Amerika en daar, onder heel andere omstandigheden, overgenomen. De Europese, functionaristische methode van grootschalige woningbouw wordt onveranderd toegepast in het Noord-Amerikaanse ontwikkelingsprogramma voor Latijns Amerika 'Alianza para el Progreso', en later, na hun onafhankelijkheid, ook in de instellingen voor volkshuisvesting van Aziatische en Afrikaanse landen.

Urbanisatie

In die tijd ondergaan de belangrijkste steden in Latijns Amerika een versnelde urbanisatieproces; velen trekken van

het platteland naar de grote steden, waardoor het aantal inwoners zich elke 10 tot 20 jaar verdubbelt.

Tegelijkertijd ontwikkelt zich een stedelijke economie met een snel groeiende informele sector. Gevolg is een centralisatie van de economische en politieke macht, waarbij de lokale autoriteiten aan de beslissingen en het financieel beleid van de hoofdstad zijn onderworpen. In deze context wordt door de officiële woningbouw- en stedebouworganisaties, samen met de particuliere bouwondernemingen, een technocratische benadering van het huisvestingsprobleem opgelegd. Deze benadering staat echter in schril contrast met de praktijk, waarin door zelforganisatie en collectieven van bewoners, spontaan en zonder enige overheidsinvesteringen voor de aanleg van infrastructuur en voorzieningen volkswijken ontstaan.

Mislukt

Rond de jaren '70 maken de hoge kosten en het zeer lage rendement van de officiële volkshuisvesting duidelijk dat de gekozen richting niet de juiste is. Niet alleen wordt de gewenste omvang van de projecten verre van bereikt, maar ook lukt het niet de ongecontroleerde en snelle groei van de steden in de hand te houden. De CORVI (1953) in Chili, de Nationale Bank voor Huisvesting (1964) in Brazilië, het Herhuisvestingsplan van de Arbeidersbank (1948) van Venezuela, het I.C.T. (1957) van Colombia, en later, in de eerste helft van de jaren '70, de Mexicaanse INFONAVIT, die voortkomt uit het Nationaal Instituut voor Huisvesting (1954), en de FONAVI in Argentinië, realiseren alle vanuit deze opvatting van massale woningbouwprojecten halfhoge en hoge flats opgebouwd uit kleine standaardwooneenheden.

Klankbord

Het rendement van de publieke investeringen in deze projecten in de periferieën van de steden is laag. Tegelijkertijd wordt het huisvestingsprobleem steeds groter en verpauperen de centraal gelegen wijken. Dit zijn voldoende aanwijzingen voor de tekortkomingen van het CIAM/Prefab model. Het Forum Habitat-Berlijn in 1987 is een klankbord voor deze conclusie; men pleit voor een toenadering tussen de nationale overheden en 'Niet-Gouvernementele Organisaties', die

Caracas, Venezuela 1980

foto: Edgardo J. Martínez

Casa van Jef Geys voor de gemeentelijke basisschool Antonio Duarte de Almeida in de favela Parque Guarani in São Paulo, 1991

foto: Guy Mertens

projecten realiseren met behulp van volksorganisaties waarbij gezamenlijk aan beleid en uitvoering gewerkt wordt. Anders dan tijdens het Forum Habitat van 1976 in Berlijn en de regionale vergaderingen van het eind van de jaren '80, erkent men dat er bij het ontwikkelen van nieuwe en het

onderhouden van bestaande wijken een relatie moet bestaan tussen de staat en het lokale, collectieve beleid van de volksbuurtbewoners.

Sloppenwijken

Drie decennia na de wederopbouw van Europa consolideert zich dus een stads-economie die gebaseerd is op een samenwerking tussen de formele logica enerzijds en de informele praktijk anderzijds. Het effect van deze tegenstelling op de leefomgeving wordt weerspiegeld in het grote verschil tussen de door de overheid geplande wijken en de sloppenwijken in Lima, Mexico-Stad en São Paulo, waarvan de vorm wordt bepaald door de inspanningen van de bewoners zelf.

Rampzalig effect

Het zal daarom duidelijk zijn dat deze grote tegenstelling tussen overheidsbeleid en praktijk, en het daarmee corresponderende contrast in leefomgeving, niet alleen toegeschreven moet worden aan de snelheid waarmee de stad zich uitbreidt of de demografische groei, maar eerder aan een overvloed aan gemeentelijk bestuur en de ongecoördineerde sectorgewijze planning, in samenhang met het steeds armer worden van de bevolking. Hierbij komt nog het rampzalige effect van de grondspeculaties door een deel van private sector, en van de regelgeving voor bouw en stadsontwikkeling, waarbij geen rekening gehouden wordt met de

realiteit waarin mensen om te overleven voornamelijk afhankelijk zijn van hun eigen inzet.

Low-income housing

Onder deze omstandigheden lukt het de staat en zijn bureau's voor stadsontwikkeling niet hun rol van regulerend orgaan te legitimeren en nog minder zijn zij in staat zich, in de wijken waar de arme bevolking leeft en werkt, te profileren als organen die de ontwikkeling zullen bevorderen. De pogingen van de overheid, om door de grootschalige bouw van goedkope flats (low-cost housing) het hoofd te bieden aan de ongecontroleerde stedelijke groei, blijven zonder succes. Tegelijkertijd nemen de investeringen van de overheid in de woningbouw af. Daarom wordt in sommige gevallen overgegaan tot programma's waarin overgegaan tot programma's waarin families, met publieke middelen, zelf betrokken worden bij de bouw van hun huizen. Hiermee wordt getracht zowel de kosten van de grond en van de aanleg van basisvoorzieningen te beperken, als programma's te ontwikkelen waarin de arme bevolking in staat wordt gesteld haar eigen huizen te bouwen (low-income housing).

Edgardo J. Martínez
september 1993

vertaling: Karin Schoenmakers

HET LAGE LAND, NEDERLANDSE MAN, 36 JAAR

Ik ben in 1984 naar Alexanderpolder verhuisd, vanuit Spangen. Dat was wel een vrij bewuste keus, hoewel ik de wijk alleen maar op papier kende. Het ging mij puur om de locatie. Hoog wonen en dan aan de ene kant die snelweg voor de deur, met heel Rotterdam, dat daar voor het oprapen lag, en aan de andere kant die polder. Een hele mooie combinatie.

's Morgens werd je wakker van het kukelen van de haan van die boerderijen die je daar beneden had; daar zijn ze nu Prinsenland aan het bouwen. Het gekke was, ik had een bovenbuurman in Spangen, zo'n gozer met zo'n bakkie, die zat de hele dag te zenden, als ie d'r was tenminste, want hij was ook wel eens een paar maanden weg. Later heb ik gehoord dat hij dan op de Noordsingel vast zat. Hij had ook een vrouw of vriendin, zo'n bleek weggetrokken smooitje. Later kregen ze een baby, die echt altijd en altijd hilde. Blèren gewoon. Toen ik haar een keer tegenkwam op de trap vroeg ik wat er was met de baby, waarom hij zoveel hilde. Tsja, dat wist ze niet.

Op een zomervond buiten op straat, in Spangen nog dus, vertelde die buurman me dat hij binnenkort vertrokken zou zijn uit deze rotbuurt. Zelf zou ik toen ook net gaan verhuizen, naar de Vinckenbrinckstraat in de Alexanderpolder. Dus ik zei: "Goh, fijn voor je, waar ga je naar toe?" Hij zei: "Naar Alexanderpolder, naar

eh, hoe heet die straat, eh, iets met Vinken of zo." Ik zei: "Vinckenbrinckstraat?" "Ja", zei hij. Dus ik: "Nou, da's ook toevallig, daar ga ik ook naar toe. Zo werden we dus opnieuw burenen. Hij woonde op de 11de verdieping, ik op de 13de. We zeiden elkaar wel gedag in de lift. Die baby bleef daar ook altijd huilen.

Een poosje later zat ik bij de tandarts een weekblad door te bladeren, kom ik een verhaal tegen van ene Ramon W. Zo heette die buurman ook. Vond ik wel sterk. Toen ik dat verhaal las, begreep ik dat het over hem ging. Hij vertelde dat hij vanaf zijn veertiende regelmatig in de gevangenis zat voor kleine inbrakies enzo en daar verslaafd was geworden. En dattie nu samenwoonde met een heroïnehoertje... Dus bij mij ging toen wel een lichtje branden; die baby, die hilde gewoon altijd zo omdat hij verslaafd was. Tegen de tijd dat ik daar weg ging, ik heb er vier jaar gewoond, zag je dat jongetje ook steeds meer een klein crimineeltje worden. Met stokken tegen auto's rammen enzo, niet echt leuk meer, helemaal losgeslagen eigenlijk, heel triest.

Die flat, dat was wel een beetje een probleemflat hoor, daar woonden wel een hoop outcasts. Ik vond het er prima. Hoe langer ik er woonde, hoe prettiger ik de polder ging vinden.

Frank Roodbeen

Resten van de Casa van Jef Geys op het terrein van de gemeentelijke basisschool Antonio Duarte de Almeida in de favela Parque Guarani in São Paulo, 1992

RELAAS VAN DE TEOLOGANG VAN DE HOUTEN STRUCTUUR TE PARQUE GUARANI

SÃO PAULO BRASIL

Op 27 augustus 1991 wordt gestart met de opbouw van de vooraf in België geprefabriceerde constructie op een favela te São Paulo. Alle contacten waren voorzien en verzorgd via het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en het departement Externe Betrekkingen.

Het Belgische consulaat te São Paulo en de directie van de São Paulo Biënnale 1991 waren vooraf op de hoogte gebracht van de doelstellingen en de te ondernemen stappen teneinde een geschikte plek te vinden temidden van de klassieke favelas die São Paulo rijk is.

Uiteindelijk valt na selectie en op basis van een prijskampidee, gelanceerd door de Braziliaanse pedagoog Paulo Freire, de keuze op de school 'Escola Municipal de primeira Grau Prof. Antonio Duarte de Almeida'. Een school gekenmerkt door een onderwijsstructuur op basis van Freire's ideeën. Paulo Freire was op dat ogenblik bovendien Staatssecretaris voor Onderwijs in de staat São Paulo en kon dus zelf over de uitvoering van het project beslissen. De school ligt aan de rand

van de buitenwijk Parque Guarani, gekenmerkt door verpaupering en relatieve armoede. De structuur wordt door de officiële instanties aangekondigd als een 'Espaco Cultural'. Dit etiket ligt waarschijnlijk aan de basis van de manier waarop er met de structuur is omgegaan. Jef Geys, wij zelf en de leden van het montageteam hebben steeds de nadruk gelegd op de relatieve waarde van deze constructie in de zin van het niet te beschouwen als een 'Kunstwerk'.

Ondanks deze pogingen is de structuur nooit gebruikt waarvoor hij bedoeld was. De directie van de school verbodt in eerste instantie aan alle kinderen de structuur ook maar aan te raken. Daar dit na een tijdje onhoudbaar werd, is toegelaten om hem als een klimrek te gebruiken, in afwachting van verdere afwerking die zou worden georganiseerd en uitgevoerd door de architecte Mayumi Watanabe de Souza Lima. EMURB (Empresa Municipal de Urbanização) is in het leven geroepen door de overheid met als doel om op alternatieve wijze bouwprojecten te realiseren in arme wijken, zodanig dat

de plaatselijke bevolking hieraan kan deelnemen. Samen met Wayumi Watanabe de Souza Lima hebben we een bestemming ontwikkeld voor de structuur, in nauw overleg met leerkrachten, ouders en kinderen. Dit heeft geresulteerd in een aantal bouwplannen die voorzagen in een structuur waar polyvalente didactische en gemeenschappelijke functies zouden kunnen plaatsgrijpen ten voordele van de plaatselijke bevolking.

EMURB stond verder in voor de concrete realisatie van dit project. Door een ongewoon moeilijk besturingsorgaan zijn nooit tijdig de fondsen en de nodige afwerkingsmaterialen aangeleverd, waardoor de structuur geruime tijd blootstond aan allerlei brutale weersinvloeden, wat uiteindelijk geleid heeft tot zijn vroegtijdig verval. In april 1992 ontvingen we enkele foto's plus het bericht dat de structuur gesloopt is door de plaatselijke bevolking na getroffen te zijn door een zwaar onweer.

Tenslotte willen we vermelden dat de inspanningen die Wayumi Watanabe geleverd heeft ons volle respect en waardering genieten.

Guy Mertens, architect
Piet Coessens, commissaris São Paulo-project
26 oktober 1993

IKKI EET IN:

de **With**

witte de withstraat 16 telefoon 010-4049080

toen wij uit het centrum vertrokken
vonden wij een lekker huis met een tuin
misten wij het uitzicht over de skyline van Rotterdam
vonden wij ruimte voor onze buiten spelende kinderen
misten wij het grand cafe om de hoek
vonden wij een praatje met de burens
misten wij de allure van de grote stad
vonden wij de nabijheid van het buitenleven
misten wij het Turkse brood om de hoek
vonden wij de file richting centrum
misten wij
vonden wij

Ommoord

Anja van Halem

no comment serie '93 - passage rotterdam-ommoord

VOOR INFORMATIE OVER DE ALEXANDERPOLDER EN REKEM

kunt u vanaf 15 oktober ook terecht bij Jef Geys
Voltairelaan 127 1030 Brussel (B) • 10 Rue de Paris 35000 Rennes (F)

75 JAAR

Jef Geys, de gehele redactie van het Kempens Informatieblad en de medewerkers van Witte de With feliciteren Jaap de Bruin van barte met z'n 75^e verjaardag.

Het Nederlands Architectuurinstituut start met de volgende tentoonstellingen:

NAi

In:

Stijl

Norm en handschrift in de Nederlandse architectuur

schoven fundamente

Het werk van John Hejduk, architect

Jo Coenen

Schetsen voor het NAi

Reconstructies

Fototentoonstelling van het Nederlands Foto

openingstijden dinsdag t/m zaterdag
zondag

10.00 tot 17.00 uur
11.00 tot 17.00 uur

Nederlands Architectuurinstituut

Museumpark 25
3015 CB Rotterdam
tel. 010 - 4401200

EEN LEUK DORP

Eindelijk rust, de jongens op bed en wij aan de koffie, even naar het kastje kijken.

De buurt is ook stil na zo'n vakantie. Dat wil zeggen dat het hier voor de deur op de grasvelden altijd een leven is van jewelste in de vakantieperiode: met kinderen (een heleboel) en paarden en honden en beestjes en vogeltjes.

Zevenkamp is best een leuke, rustige buurt (dorp zeg ik altijd) waar veel te doen is. Zo hebben wij hier een zwembad, een heel groot zwembad te weten de Zevenhuizerplas, De Rotte met al zijn Rottemeren en zijn fietsroutes, en niet te vergeten een echte kippenboer met echte levende kippen en dus ook verse kip en eieren en dat vinden de jongens zo leuk, want bij de slager krijgen ze een plakje worst maar bij de kippenboer een dropje.

En dan op naar opa en oma via de Wollefoffenweg langs de manege (o ja, hebben we hier ook nog: manege De Zevenkamp) richting metrostation, langs de volkstuintjes De Tochten. Bij de flat De Vijfhavens aangekomen, de hoogste van Zevenkamp, naar opa en oma. Snoepie eten, wat drinken en naar huis, eten, douchen, kinderen naar bed en daar zitten we dan.

Eindelijk rust, de jongens op bed en wij aan de koffie, even naar het kastje kijken.

Ger Verkade

Gratis de nieuwste recepten bij

Tabasco en Crosse & Blackwell

U kent het probleem vast wel. U wilt uw dagelijkse maaltijd nét dat ietsje meer geven, maar u weet niet precies hoe. Daar is nu een aardige oplossing voor, want Tabasco en Crosse & Blackwell worcestershire sauce (spreek uit: woester) sturen u gratis recepten toe.

Tabasco zorgt voor meer smaak en pit in ieder gerecht en C&B

ETEN & DRINKEN

REDAKTIONELE VERANTWOORDING: PRESS-PARTNERS · POSTBUS 157 · 1243 ZK 'S GRAVELAND

worcestershire sauce maakt sauzen, marinades en dressings nét wat spannender. Samen worden ze met recht „een smaakmakend stel” genoemd. Voegt u eens een paar theelepels van deze twee smaakmakers toe aan het kookwater van vis, rijst, spaghetti of macaroni. Zeer bijzonder! Ook maken een paar druppels van beiden tomatensap nét wat specialer en pittiger. Nu al ontvangen ruim 20.000 consumenten 4x per jaar deze gratis recepten. De fraaie receptenkaarten zijn gebaseerd op de nieuwste ideeën en gebruiksmogelijkheden. Recepten met ei, kip, of

biefstuk maar ook met ideeën voor de barbecue, marinades en sauzen.

Bestelwijze

Bent u geïnteresseerd in koken, op zoek naar nieuwe ideeën en wilt u ook graag gratis 4x per jaar deze recepten, op een stevige kaart van 15 x 15 cm, per post thuis ontvangen? Dat kan! Stuur een (brief-)kaartje naar: Een smaakmakend stel... Postbus 431, 2700 AK Zoetermeer. Binnen 3 weken ontvangt u per post het eerste gratis recept met Tabasco en Crosse & Blackwell.

Milde koffie: verstandige verwennerij

Koffie drinken kent in Nederland verschillende gezichten. Op het werk wordt de koffie, tussen de bedrijven door, als een onmisbare stimulans gedronken. Maar thuis is het koffie-uurtje een speciale aangelegenheid, waarbij gezelligheid en ontspanning voorop staan.

Alhoewel de meeste mensen nauwelijks verschil proeven tussen de ene koffiesoort en de andere, bestaan er nogal wat verschillen in smaak. In veel Nederlandse koffies worden Robusta bonen verwerkt, die een wat harde (voor sommigen misschien wel bittere) smaak hebben. Arabica koffiebomen daarentegen zijn van nature veel milder en zachter. In IDEE Koffie worden uitsluitend Arabica bonen verwerkt, die volgens een unieke en natuurlijke

methode worden veredeld. Door de koffiebonen met waterdamp te behandelen voordat ze worden gebrand, verdwijnen heel veel irriterende en bittere stoffen. Op deze manier wordt IDEE koffie nog milder van smaak en komt het heerlijke aroma volledig tot zijn recht.

Voor f 2.500,- exclusief winkelen

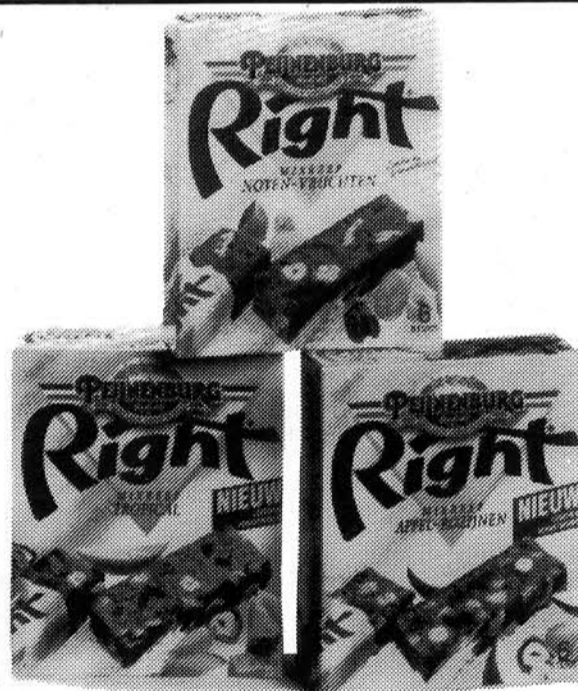
Dit najaar start IDEE Koffie een landelijke prijsvraag,

waarbij u o.a. kans maakt om op kosten van IDEE Koffie voor maar liefst f 2.500,- te gaan winkelen in de Bijenkorf te Amsterdam. Aan de prijsvraag kan iedereen mee doen. Zowel via aktiestickers op de IDEE Koffie-verpakkingen als via deelnameformulieren in de winkel kunt u vernemen hoe u mee kunt doen. Het enige wat u moet doen, is het ronde logo uit de verpakking opsturen en drie vragen beantwoorden. Als u niet voor de eerste prijs in aanmerking komt, is misschien een van de andere 20 fantastische prijzen voor u, zoals een luxe zonnehemel, een diner voor twee of luxe hairstylingsets. IDEE Koffie wordt bij-

na overal verkocht, maar mocht u toch moeite hebben om het te vinden, neem dan contact op met IDEE Koffie, afde-

ling Klantenservice, tel. 033-612977. Zij verwijzen u dan naar het dichtstbijzijnde verkooppadres.

Smaken verschillen. Right? Right!

Van smakelijke tussendoortjes kunnen we tegenwoordig maar niet genoeg krijgen. Daarom heeft Peijnenburg twee nieuwe variaties op Right bedacht. Het was al verkrijgbaar in noten/vruchten en daar zijn nu appel/rozijnen (fris en fruitig) en tropical (exotisch) bijgekomen.

Right is een typisch tussendoortje van deze tijd: lekker en verantwoord tegelijk. Het wordt gemaakt van puur natuurlijke ingrediënten, zoals roggebloem, en bevat volop mineralen, vitamine B en voedingsvezels. Bovendien is het licht verteerbaar. Overigens laat Right zich makkelijk mee nemen, zonder direct een spoor van kruimels achter te laten. Het zit namelijk in doosjes van zes stuks, die elk apart zijn

verpakt. Dat maakt het de ideale hongerstiller op het strand, de camping, op school en op je werk. Deze karakteristieken hebben ervoor gezorgd dat Right, in hele korte tijd, onweerstaanbaar populair is geworden.

Top-CD

Als extra smaakmaker heeft Peijnenburg naast de twee nieuwe smaken nog een verrassing in petto. Op het moment

kun je bij Right ook nog eens 'The Right Music' bestellen, een cd vol toppers. Met vier Right streepjescodes en f 9,95 (plus f 1,95 verzendkosten) wordt de cd thuis afgeleverd. Op de cd staan de lekkerste nummers, uiteraard in de originele uitvoering van New Kids on the Block, Kris Kross, C&C Music Factory, Jordy, Culture Beat, 2 Unlimited en vele anderen. De cd kan worden besteld tot en met 31 januari 1994 en zolang de voorraad strekt. De twee nieuwe smaken van Right liggen vanaf september voor het grijpen in de winkel. Voor meer informatie: Koninklijke Peijnenburg's Koekfabrieken: 040-862751.

Sugocasa van Grand'Italia

Onmisbare basissaus voor Italiaanse gerechten

Eén van de belangrijkste smaakmakers in de Italiaanse keuken is ongetwijfeld de pomodoro (tomaat). Omdat de pomodori niet het gehele jaar vers verkrijgbaar zijn, biedt Grand'Italia met Sugocasa u een uitstekend alternatief. Sugocasa is een verfijnde en puur natuurlijke basissaus, bereid van zongerijpte tomaten. Geschikt voor elk pastagerecht. Maar ook voor de minestrone-soep, een overheerlijke terrine, bij lasagne of een stoofgerecht zoals ossobuco.

Met een authentieke Sugocasa kunt u vele verschillende gerechten bereiden. Om het de gebruiker makkelijk te maken zijn er vier verschillende soorten Sugocasa: traditioneel, met kruiden, met champignons en met groenten. Elke fles met een inhoud van 660 ml. bevat maar liefst 1,5 kg zorgvuldig

geselecteerde pomodori. Het bevat geen kleurstof of conserveermiddel. Eenmaal geopend kunt u de fles zo'n vijf dagen in de koelkast bewaren.

Calorieën

In tegenstelling tot vele andere

pastasauzen, bevatten de Sugocasa's heel weinig calorieën. Daardoor zijn ze ook bij uitstek geschikt voor iedereen die op zijn gewicht moet letten, maar toch lekker wil genieten. Met slechts ca. 35 calorieën per 100 g zijn het de ideale en lichtverteerbare smaakmakers voor magere gerechten.

Invriezen

Hebt u een restje over? Verdeel het dan gelijkmatig over het bakje dat u normaal gesproken gebruikt om ijsblokjes te maken. Plaats het in het vriesvak en doe de bevroren blokjes Sugocasa later over in een diepvrieszakje. Zo kunt u de vol-

gende keer eenvoudig één of meer blokjes aan een gerecht toevoegen. Overigens, voeg op het laatste moment ook eens zo'n blokje aan uw jus toe. Die krijgt zo nog meer smaak.

Haal de receptenfolder

De Sugocasa van Grand'Italia vindt u praktisch in elke supermarkt. Daar ligt ook een gratis receptenfolder met diverse suggesties voor een authentieke Italiaanse maaltijd. Neem deze mee en ontdek de verrassende mogelijkheden van die 100% natuurlijke tomatenbasissaus. Voor meer informatie: GranFood B.V., Den Haag, tel.: 070 - 3815007.

ingezonden mededeling

THEORIEBURO

Op het moment dat de zinvolle totaliteit, het gesloten systeem van betekenissen die het leven zin, richting en vervulling geven, de 'mythe', de grote verhalen van een tijdperk, ongeloofwaardig zijn geworden, komt het fragment onder de aandacht waarin ficties verenigd kunnen worden en uiteenlopende kennisgebieden, van zoölogie tot frenologie, van architectuur tot literatuur, naast elkaar kunnen bestaan.

De betekenis vloeit voort uit de onderlinge nabijheid van elementen, analogische overeenkomsten zonder enige rationaliteit. De identiteit van de kennis valt niet samen met de collectieve associaties maar met het herstel van het subject.

Binnen de inrichting van de subjectieve ruimte beweegt Jef Geys zich als een veelzijdige figuur, tegelijkertijd verteller en taxonoom van het geweten. Toch komen de werken van Jef Geys op ons over alsof de kunstenaar een afwezige is. Zij vertonen in het heden al een monumentaliteit waarvan de kracht niet naar het individu wijst, maar die ertoe dwingt deze werken op hun eigen verschijningsvorm te bekijken. Het beeld laat zich niet losmaken noch lokaliseren, zij duidt slechts transformaties aan. De manier waarop de werken in elke opstelling zich tot elkaar verhouden en zich verbinden is regulerend voor de eenheid van het, tegelijkertijd ook fragmenterende, totaalbeeld. Wij mogen echter de elementen die zichtbaar zijn niet verwarren met dezelfde elementen als deel van een verklaring. Ze blijven vanuit een bepaald standpunt aan de andere zijde van de voorstelling, een zuiver beeldende aanwezigheid.

Alle niet-mimetische connotaties van het iconisch teken zijn door Jef Geys teruggeplaatst naar het centrum van hun betekenis, het onderwerp van complexe interpretaties, gevangen in een net van verwijzingen.

Het werk spreekt daardoor zowel over de materie en de energieën als over de denk- en meetstructuren waarmee de mens vat probeert te krijgen op een bestaan dat zich grenzeloos en chaotisch aan hem voordoet. In een periode waarin ook de kunst zich als ding en omgeving voordoet, tendeeft Geys naar metafysische aspecten en overschrijdt daarmee de grenzen van 'ogenschijnlijk' bestaan.

Theorieburo oktober 1993

no comment serie '93 - passage rotterdam-ommoord

Wil van Schouwen, Rotterdam-Ommoord: "In de wijk zijn diverse waterpartijen aangelegd. Bruggen vormen de verbinding tussen de verschillende wandelpaden"

HOE OUD IS DE ALEXANDERPOLDER?

In de jaren 1600 was er een kasteel en een enkele boerderij. De 's Gravenweg, de Bermweg en de Capelseweg naar de Rottemeren zouden nog belangrijke wegen worden in de jaren 1800 tot 1850. Toen werd de polder drooggemalen door drie watermachines. De pionier die ontdekte dat er veel turf in de polder zat, de heer A. van Twigt, was de eerste die de aanzet gaf om er te gaan baggeren, dreggen en turf te steken. Als de turf droog was, werd de bagger in stukken gesneden met speciale spaden en messen, en dan werden de turven op stapels gezet en werden er rietmatten omheen gezet om ze te laten drogen. Als de turven goed hard waren, werden ze met een kruiwagen naar de weg gereden. Op een lange kar met twee honden eronder werd de turf vervolgens over grindwegen naar de Bermweg gereden. Het rijden met deze kar was heel zwaar werk; maar het moest gebeuren, soms wel een paar keer per dag voor een karig loon. Wat in die tijd de lonen waren, weet ik niet precies, maar het zal niet meer geweest zijn dan twee knaken of vier daalders.

Er waren toen wel minder mensen in Capelle en omgeving. In die jaren waren er nog geen kolen uit Limburg. Dat is, zoals ik gehoord heb, in de jaren rond 1900 veranderd. De mensen hadden haast allemaal een fornuis met een oven en een kachelplaat, en die moest de hele dag bijgehouden worden, anders ging hij uit en dan moest de huisvrouw hem weer aanmaken met turf en petroleum en een oude krant. Ook de bakker en de scholen, de kerken en de verdere gebouwen moesten warm zitten, en die hadden allemaal dezelfde problemen met warmte en eten koken. Ik weet wel wat het was als het streng vroom, wat er dan in diverse huizen voor problemen waren, vooral in de ziekenhuizen en bij de ouden van dagen. Bij mij thuis ging het ook niet altijd vanzelf. Toen de turf in de Alexanderpolder op was, moest er andere turf komen, en die was alleen in Oost-Nederland,

vooral in Drente en Overijssel, te vinden. Daarvandaan werden zeilschepen, eigenlijk turfschuiten, volgeladen met turf. Uit Friesland bleek later de beste turf te komen, die het beste brandde en het langst nasmeulde en dus lang warmte gaf.

Later werden in Limburg eierkolen en briketten gemaakt, en weer later antraciet. Maar hier in Capelle moest de turf helemaal uit Friesland komen, per zeilschip en vanaf Moordrecht door het Goudse kanaal naar Capelle per trekschuit. De reis duurde soms een week, maar ook wel eens twee of drie weken. Vervolgens moesten de schepen geleegd worden in de turfschuur aan de Bermweg; met grote manden op de nek werd de turf in de loods gebracht en dan moesten oude mannen en vrouwen de turf opstapelen. Een erg stoffig werk van een paar lange dagen, want de schuit moest leeg en de schepen moesten weer terugzeilen om weer turf te halen.

Wat is het tegenwoordig toch fijn, de gaskachel en het gasstel en douchen met warm water. En nog hoor je de mensen kankeren dat het zo'n rottijd is, maar zij weten niet wat wij vroeger hebben moeten doen om te kunnen wassen, eten en verwarmen. Er wordt wel eens gezegd: "Die goede oude tijd". Nou, ik zal dat niet zeggen, ik weet wel beter hoe het was.

Jaap de Bruin

wat eten wij vandaag? enkele menu suggesties
kip, patat en appelmoes en een lekkere dikke klodder mayonaise en ijs toe of andijviestampot met spekjes en kaas en een vlapip toe of tomatentaart met salade en meloen toe of tortellini met spinazie en kaassaus en milkshake toe

Anja van Halem

SPECIALISTEN IN DE BREEDTE

De verkooporganisatie van ID Systems steunt op een team van specialisten. Deze koppelen automatiseringskennis aan vakkennis op verschillende gebieden. Naast ondersteuning in de pre-sales geeft de supportorganisatie ook ondersteuning in de vorm van training, consultancy en telefonische hulp.

Behalve support biedt ID Systems ook een uitgebreide technische service, variërend van eenvoudige reparaties tot het aanleggen van uitgebreide netwerken. Door de verkoop- en supporttaken te scheiden, kan ID Systems haar kennis op het hoogste niveau handhaven, dit alles ten behoeve van haar klanten.

Profiteer nu van onze speciale aanbieding.

ID Systems Automatiseringsgroep BV.

Apple Centre Rotterdam Max Euwelaan 71 (Brainpark) Tel.: 010 - 4525030 Fax: 010 - 4525281	Apple Centre Vaassen Runnenbergweg 6 Tel.: 05788 - 2029 Fax: 05788 - 5894	Apple Centre Nijmegen St Annastraat 174 Tel.: 080 - 220164 Fax: 080 - 222135
--	--	---

Apple

Performa 200

incl. Claris Works

1295,-

een echte Apple Macintosh voor een ongeken...

Apple Performa 200 4 Mb RAM, 68030 processor, 40 Mb harde schijf, ingebouwd beeldscherm, toetsenbord, muis...

Inclusief Claris Works
Software pakket voor: Tekstverwerking, spreadsheet, database, graphics en communicatie.

KUNSTHALLE LOPHEM v.z.w.

CENTER FOR CONTEMPORARY ART

tot 20 november 1993
RONALD JONES

december 1993 - januari 1994
**B. WURTZ
MARC GOETHALS**

februari 1994 - maart 1994
JEAN-LUC MOULÈNE

april 1994 - mei 1994
JEF GEYS

DE KUNSTHALLE IS OPEN: MAANDAG TOT ZATERDAG VAN 14.00 UUR - 18.00 UUR
OF OP AFSpraak

TORHOUTSESTEENWEG 52 A B-8120 LOPPEM-ZEDELGEM (BRUGES) TEL 050.84.02.63 FAX 050.84.02.64

GALERIE JOS JAMAR

ADRESWIJZIGING

**HUIDIG ADRES:
PHILLIPPARTPAD 3
B-8301 KNOKE-BELGIË**

**TOEKOMSTIG ADRES VANAF
JANUARI 1994:**

**VERLATSTRAAT 12 B-2000
ANTWERPEN-BELGIË
TELEFOON: 014-85 11 29
FAX: 014-85 14 71**

KIJK NAAR STADS TV

**'WAT ETEN WIJ
VANDAAG?'**

**MAANDAG/ZATERDAG
18.40 UUR**

no comment serie '93 - passage rotterdam-ommoord

IKKI

'Wat eten wij vandaag?'

TENTOONSTELLING

15 oktober t/m 28 november
Witte de Withcentrum voor hedendaagse kunst
Witte de Withstraat 50, 3012 BR Rotterdam
di. t/m zo. 11.00 - 18.00 uur
Tel.: 010-4110144

TELEVISIEPROGRAMMA

15 oktober t/m 28 november
Stads TV Rotterdam
ma. t/m za.
18.40 - 19.00 uur

KEMPENS INFORMATIEBLAD

Speciale Editie Alexanderpolder
verschijnt op
12 oktober 9 november 23 november

Zaal de Unie

van genadeloos tot bitterzoet
kamermuziek uit deze eeuw
van filmische poëzie tot harde avant-garde
film en video

van Benetton tot sociale vernieuwing
discussies en debatten

van Reve tot Van Rossem
letteren in de ruimste zin

programma-informatie: 010-4141666
Zaal de Unie, Mauritsweg 34, Rotterdam

